

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І
САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувачка кафедри

ландшафтної архітектури та фітодизайну

д. б. н., проф. _____ Колесніченко О.В.

(підпис)

“ _____ ” _____ 2025 р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему “Аналіз різних типів квітників у м. Вроцлав, Польща”

Спеціальність 206 – «Садово-паркове господарство»

Гарант освітньої програми

Доцент, к.с.-г. н. _____
(науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

Олеся ПІХАЛО
(ПІБ)

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

Доцент, к.с.-г. н.
(науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

Анжела ДЗИБА
(ПІБ)

Виконав

_____ (підпис)

Марія БУРДУЖА

КИЇВ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І
САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

д. б. н., проф. _____ Колесніченко О.В.
(підпис)

“ 13 ” листопада 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання випускної бакалаврської роботи студенту

Бурдужа Марія Денисівна

Спеціальність 206 – «Садово-паркове господарство»

Тема випускної бакалаврської роботи “Аналіз різних типів квітників у м.Вроцлав, Польща”

Затверджена наказом ректора НУБіП України від “11” листопада 2024 р. № 2020 «С» Термін подання завершеної роботи (проекту) на кафедру 27.05.2025 р.

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: літературні джерела; інтернет-ресурси; фотообстеження.

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Проаналізувати історію впровадження квітників у м. Вроцлав.
2. Вивчити природні умови регіону дослідження.
3. Вивчити класифікацію квітників.
4. Дослідити різні типи квітників у м. Вроцлав.

Дата видачі завдання “ 13 ” 11 2024 р.

Керівник випускної бакалаврської роботи

Завдання прийняв до виконання

Дзиба А.А.

Бурдужа М.Д.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська кваліфікаційна робота містить вступ, чотири розділи, висновки, 76 ілюстрації, 34 використаних джерел, 2 таблиці. Загальний обсяг роботи складає 51 сторінки.

Дане дослідження присвячене вивченню різних типів квітників на території м. Вроцлав, Польща

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є проаналізувати різні типи квітників у м. Вроцлав, Польща

Об'єкт досліджень - типи квітників м. Вроцлав.

Предмет досліджень - аналіз регулярних і ландшафтних типів квітників у м. Вроцлав, Польща.

У першому розділі висвітлено історію впровадження квітників у м. Вроцлав, досліджено етапи розвитку міського озеленення, становлення його традицій та формування ландшафтної структури міста.

Другий розділ присвячений аналізу природних умов регіону дослідження, кліматичним характеристикам, що впливають на можливості створення квітників.

У третьому розділі розглянуто класифікацію квітників, описано їх функції та відображення у міському просторі.

У четвертому розділі здійснено аналіз різних типів квітників ум. Вроцлав, приведено конкретні приклади квітників на різних територіях у місті та визначено їх особливості застосування у сучасному ландшафтному дизайні.

Ключові слова: ландшафтний, клумба, рабатка, Польща.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КВІТНИКІВ У М. ВРОЦЛАВ.....	7
РОЗДІЛ 2 ПРИРОДНІ УМОВИ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	13
РОЗДІЛ 3 КЛАСИФІКАЦІЯ КВІТНИКІВ.....	19
3.1. Регулярні типи квітників.....	20
3.2. Ландшафтні типи квітників.....	26
РОЗДІЛ 4 ТИПИ КВІТНИКІВ У М. ВРОЦЛАВ, ПОЛЬЩА.....	31
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51

ВСТУП

Актуальність теми. Міський простір – це передусім жива, динамічна структура, яка формується в тісній взаємодії між людьми та середовищем. У такому просторі кожна, деталь може відігравати важливу роль у створенні гармонійного міського ландшафту. І квітники – не виняток, навпаки, вони є тими важливими елементом, що здатен зміти місто, змінити його атмосферу, вплинути на емоційний стан та створити певний візуальний образ середовища. Вроцлав, як місто з багатовіковою історією, ще неодноразово змінював своє політичне, культурне та національне обличчя, становить особливий приклад у вивченні теми міського озеленення, зокрема квітників.

Урбаністична еволюція міста, соціальні перетворення та архітектурна трансформація прямо або опосередковано відображається у тому, як і чому з'являлися квітники на його вулицях, дворах, площах, парках та скверах. Дослідження історії впровадження квітників у Вроцлаві – не лише огляд етапів озеленення міста, це, водночас, спроба зрозуміти як змінювалось суспільне ставлення до краси, які ідеали та ідеї формували зовнішній вигляд міста, і що саме робило Вроцлав, як місто, унікальним у своєму підході до естетичного простору. Таким чином, дана тема є не лише актуальною з наукової точки зору, а й цікава в міжгалузевому аспекті. Вона поєднує урбаністику, історію, ландшафтну архітектуру, соціологію та культурологію.

Сучасні квітники – це інструмент міського брендингу. Вони фіксуються у туристичних буклетах, на листівках, соціальних мережах і рекламних банерах. Через квіти Вроцлав заявляє про себе, як про місто естетики, турботи і людяності.

У сучасних умовах урбанізації та зростання ролі зелених насаджень у міському середовищі, дослідження типів квітників у місті Вроцлав набуває особливого значення. Вивчення та аналіз різноманітних форм озеленення сприяє підвищенню якості ландшафтного дизайну, покращення зовнішнього вигляду міста та створенню комфортного середовища для мешканців.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є проаналізувати різні типи квітників у м. Вроцлав, Польща

Об'єкт досліджень – типи квітників м. Вроцлав.

Предмет досліджень – аналіз регулярних і ландшафтних типів квітників у м. Вроцлав, Польща.

Застосовані методи досліджень базуються на комплексному підході, що включає аналіз літературних джерел, польові спостереження, фотофіксацію об'єктів, а також порівняльний аналіз та систематизацію отриманих даних.

Практична значущість кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у використанні отриманих результатів у вдосконаленні квітників міста Вроцлав, а також як методичного матеріалу для фахівців у сфері ландшафтного дизайну.

Бакалаврська кваліфікаційна робота містить вступ, чотири розділи, висновки, 76 ілюстрації, 34 використаних джерел, 2 таблиці. Загальний обсяг роботи складає 51 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КВІТНИКІВ У М. ВРОЦЛАВ

Історія запровадження квітників у Вроцлаві має давню традицію та віддзеркалює зміну потреб, стилів і розуміння міського простору. Перші ознаки квітників або їх прототипів виникають у середньовіччя. Їх застосування обмежувалося переважно релігійними об'єктами та замкнутими територіями. У ті часи квіти ще не сприймалися як предмет естетики у теперішньому розумінні, проте на територіях монастирів, соборів та церков існували так звані “монастирські сади”. Це були огорожені ділянки, на яких вирощували лікарські трави, рослини для лікування, а пізніше і декоративні квіти. Вони були своєрідним втіленням ідеї райського саду - образу краси, гармонії, порядку й святості. Згідно з історичними записами, у монастирях ордену францисканців і домініканців у XIV – XV століттях можна було знайти чітко розплановані садки, де окрім утилітарних рослин, вирощували також лілії, м'яту, троянду та мальви. Декоративні властивості цих рослин уже тоді мали певне значення, хоч переважно символічне або сакральне. Лілія, наприклад, символізувала чистоту Діви Марії, а троянда трактувалася – як знак мучеництва чи духовного шляху.

У період Ренесансу та Барокко (XVI – XVII ст.) з'являються декоративні сади та квітники серед міської еліти. Епоха Відродження принесла до Вроцлава нову хвилю естетичних ідей, особливо захоплення симетрією, геометрією та формальною елегантністю. У цей час особливого розвитку набуває регулярне садівництво, у якому важливу роль відіграють квітники, сплановані за принципом гармонії та контрасту. Під впливом архітектурних традицій Франції, Італії та Німеччини біля міських маєтків і приватних резиденцій почали з'являтися сади. Квіти тут виконували роль не лише декоративного елементу, а й стали справжнім символом статусу, витонченого смаку та достатку. Це були чітко організовані простори з бордюрними насадженнями, острівцями квітів у центрі алей,

виконанням формованих кущів, скульптур та фонтанів. Варто відзначити, що саме в цей період у Вроцлаві виникає практика публічної демонстрації квітів - наприклад, у рамках міських свят або ярмарків, під час яких, на площах розміщували великі кошики з квітами, гірлянди та квіткові ярмарки. Таким чином, квітник у Вроцлаві починає виконувати репрезентативну функцію, слугуючи візитівкою простору та його власника, а також виявом приналежності до європейських культурних трендів.

Рис. 1.1. Спосіб утримання клумб за І.Чарторийською, 1805 р.[6]

XIX століття стало справжнім поворотним моментом у розвитку міського середовища, і квітників зокрема. З інтенсивним ростом міст, індустріалізацією, зростанням населення й зміною соціального складу мешканців з'являється потреба в новому типі простору – доступному, публічному, комфортному. У Вроцлаві в цей період активно реалізується концепція “міського саду”, яка бере натхнення з ідей англійського ландшафтного парку. Хоча основна увага приділялася деревам, але квітники стають невід’ємною частиною цієї структури. Їх починають встановлювати в парках, таких як Парк Шченслівіцкі та Парк Слоуца, а також поруч із вокзалами, на бульварах і біля адміністративних будівель. Значну роль у створенні квітників відіграла міська служба озеленення “Gartenamt”, заснована у

1870-х роках. Відповідальність за такі сади включала не лише посадку дерев і кущів, але й проєктування клумб, регулярне оновлення сезонних квітів, створення композицій для урочистих подій або значущих історичних моментів. Саме в цей період з'являються стандартизовані форми клумб – овальні, круглі, багатокутні, часто з центральним акцентом у вигляді троянд або бегоній. Створення квітника стає ремеслом, що вимагало не лише знань, а й тонкого смаку, почуття кольору та ритму.

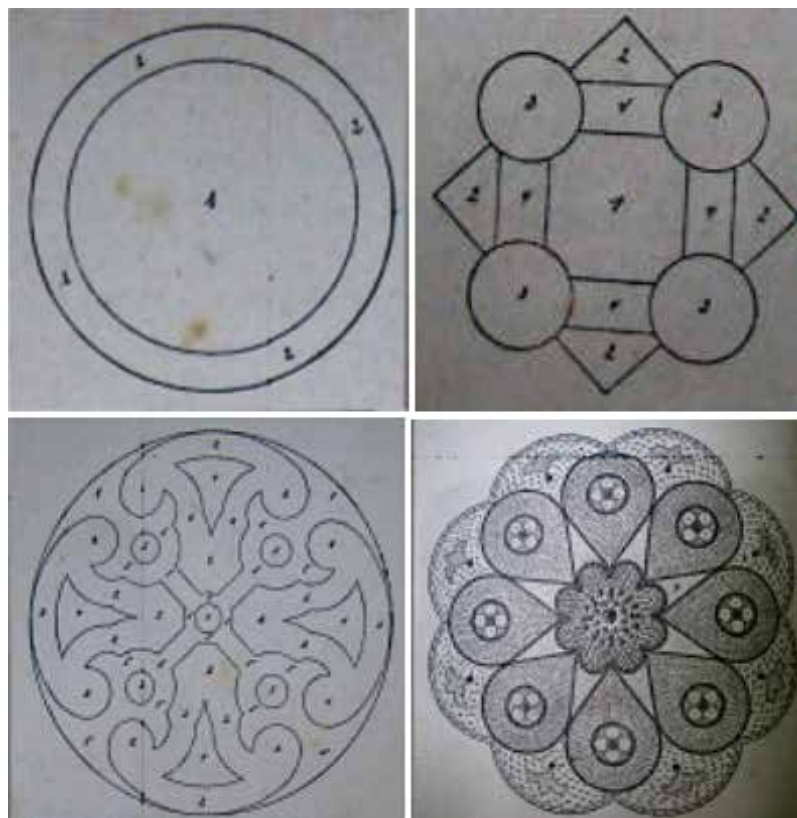

Рис. 1.2. Перетворення форм клумб від найпростіших до найбільш декоративних,
Д. Янковський, 1888 р. [6]

У першій половині ХХ століття різноманітні види квітників у місті продовжували активно розвиватися. З'являються клумби з рослинами помірної зони, почали використовувати сезонні квітникові композиції, а також робили перші спроби інтегрувати багаторічні рослини та декоративні трави. Вроцлав, як частина Німеччини, продемонстрував високий рівень озеленення міст. Століття, відзначене жахами світових воєн, значною мірою вплинуло на фізичний вигляд міста. Чимало історичних садів і квітників було зруйновано під час бомбардувань або

переобладнано на військові об'єкти. Квітники, як символ мирного життя, тимчасово зникли з публічного простору. Після 1945 року, коли Вроцлав опинився у складі Польщі, почалася масштабна відбудова. Нові польські мешканці міста, переважно переселенці з регіонів сучасної України та Білорусії, внесли в урбаністичне середовище традицію створення сільських квітників, які поступово були адаптовані до умов міського ландшафту.

Рис. 1.3. Рослини між плитами, Д. Янковський, 1938 р., ст. 344. [6]

Рис. 1.4. Розарій, Д. Янковський, 1938 р., ст. 355. [6]

У період 1950-х до 1980-х років, міські клумби набули нового значення, ставши важливим засобом пропаганди. Зокрема набрала поширення практика “квіткових гасел”, коли за допомогою різнокольорових рослин на клумбах висаджували слова чи символи. Часто використовували геометричні схеми, що символізували прогрес, колективізм, труд. Разом з ідеологією розвивалось й справжнє мистецтво створення квіткових композицій. У 1970-х роках, Вроцлав активно бере участь у загально польських конкурсах на найкраще озеленення міста, що сприяло підвищенню якості садівництва. З 1990-х років, з початком демократичних реформ і відкриттям до європейського досвіду, квітники у місті мали сучасний вигляд. Впроваджуються принципи сталого розвитку, формуються художні інсталяції з квітників, природні міксбордери, монохромні композиції, з’являються квітники з мінімальним доглядом. Набувають значення авторські підходи та дизайнерське бачення. Серед сучасних ініціатив варто виокремити

міську програму “Gratka z kwiatami” (у перекладі “Грай з квітами”), яка орієнтована на активне озеленення громадських просторів за безпосередньої участі мешканців.

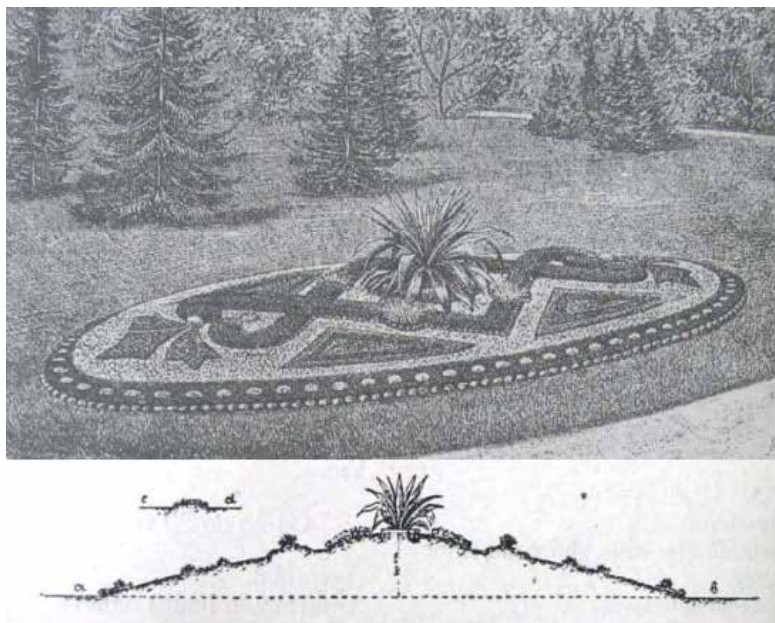

Рис. 1.5. Приклад опуклої килимової клумби, розташованої на схилі, Д.Янковський, 1895 р., ст. 505. [6]

Сьогодні Вроцлав – це місто, яке гордо презентує себе як зелений центр Нижньої Сілезії. У сучасних міських умовах, квітники перестали бути суто декоративними елементами – вони є важливою складовою екологічної інфраструктури. Їх функціональність полягає у сприянні збереженню біорізноманіття, зниженні температури в урбаністичних територіях, а також у боротьбі з пиловими забрудненнями і шумовими впливами. Завдяки програмам подібно “Zielony Wrocław” (Зелений Вроцлав), місто інвестує у створення вертикальних квітників, мобільних клумб, “кишенькових парків”, концептуальних квіткових композицій. Також відбувається перехід до багаторічного озеленення, що зменшує витрати та підвищує стійкість екосистеми [1, 2, 3, 4, 5.].

Висновки до першого розділу:

1. Квітники у м. Вроцлав є відображенням глибоких урбаністичних, соціальних змін, що були у місті протягом століть. Від монастирських садів у Середньовіччі, до композицій сьогодення, які поступово перетворювались з

сакральних об'єктів у елементи міського простору, інструменти публічної комунікації та компоненти сталого міського середовища.

2. Кожен історичний етап розвитку, приніс внесок у формуванні унікального ландшафтного обличчя міста. Ренесанс і Бароко – через симетрію та декоративність, ХІХ століття – через організаційне оформлення, ХХ століття – через ідейне наповнення простору, а сучасність – через прагнення до екологічного балансу, доступності та виразного дизайнерського рішення.

3. Квітники у Вроцлаві є окрасою та символом ідентичності, виступають засобом взаємодії між людиною і природою.

РОЗДІЛ 2

ПРИРОДНІ УМОВИ РЕГІОНУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Польща – це держава, що розташована в самому серці Європи. Вона межує з Німеччиною на заході, Чехією та Словаччиною на півдні, Україною та Білоруссю на сході, а на півночі має вихід до Балтійського моря. Саме таке географічне розташування зробило Польщу своєрідним культурним та екологічним мостом між Східною та Західною Європою. Країна знаходиться на території, що простягається майже на 650 кілометрів з півночі на південь та 688 кілометрів із заходу на схід, що дає як величність, так і зручність для міжрегіонального сполучення.

Рис. 2.1. Карта Польщі з воєводствами [12]

З адміністративного боку Польща поділяється на 16 окремих воєводств (рис 2.1), кожне з яких, має свої особливості, адміністрацію та регіональну столицю. Вони відрізняються за площею та чисельністю населення. Серед найрозвиненіших регіонів – Сілезьке, Великопольське та Нижньосілезьке

воєводства, упізнавані високим рівнем урбанізації, промисловості, транспортною інфраструктурою та культурним різноманіттям.

Рис. 2.2. Розташування Нижньосілезького воєводства на території Польщі [13]

Вроцлав – одне з найстаріших та найпривабливіших міст країни. Воно відоме своєю культурною спадщиною та розробленими системами ландшафтного дизайну, використанням декоративних квіткових шарів у формуванні міського середовища.

Місто, яке має унікальне розташування на теренах Нижньої Сілезії (рис. 2.2), на перетині важливих географічних, екологічних і кліматичних зон. Це місце, де історія переплітається з природою, і де рельєф, водойми, вітри, клімат і навіть ґрунти мають прямий вплив на архітектуру, міське планування, паркові зони і транспортну систему, а також на щоденне життя жителів. Саме з цієї причини розуміння природних умов Вроцлава стає не лише цікавою темою, а й важливим інструментом для досягнення логіки його урбаністичного становлення.

Вроцлав знаходиться в долині річки Одри (Odra), однієї з найбільших водних артерій Центральної Європи. Саме численні канали, рукави та острови цієї річки сформували унікальну структуру міста та стали ключовим фактором, завдяки якому

він ще з раннього Середньовіччя розвинувся в значний торговельний та культурний центр.

Рис. 2.3. Річка Одра (фото автора)

Одра не лише живила економіку міста, але й створювала умови для його оборотоздатності (рис 2.3). У давнину на островах річки будували замки, костели, укріплення. Водна система Вроцлава, яка налічує понад 120 мостів, принесла місту славу “Польської Венеції” і надала йому унікальної топографії.

Іншим важливим фактором є відносна близькість до Судетських гір, які розташовані приблизно за 70-80 км на південний захід. Це також вплинуло на формування особливого мікроклімату: гори слугують природним щитом, захищаючи місто від холодних повітряних потоків із чеського боку, і кількість опадів тут є меншою у порівнянні з іншими регіонами Польщі.

Клімат Вроцлава є помірно-континентальним з океанічними впливами. Це означає, що в місті досить м’які зими і тепле, інколи спекотне літо. Середньорічна температура становить близько 9,5-10°C, що є порівняно високим показником для Центральної Європи. У липні температура може сягати 30°C, а в січні опускається до -10°C, одна тривалі сильні морози або спека є рідкістю.

Що важливо: кількість сонячних днів у Вроцлаві одна з найбільших у Польщі. За рік тут може бути понад 1600-1700 годин сонячного світла, що створює сприятливі умови для розвитку сільського господарства, так і декоративного озеленення – зокрема, вирощування квітів.

Клімату місті характеризується значною мінливістю весь рік. Постійні західні вітри, раптові зміни погоди, а також літні грози й зливи стають справжнім викликом, як для місцевого населення, так і для міського простору. Кліматичні особливості зумовлюють потребу в надійно спроектованих дахах, ефективних дренажах системах і ретельному плануванню вулиць. Особливу увагу приділяють створенню зелених зон ізоляцією від шуму та висадці дерев, що захищають від сильних вітрів.

Рис. 2.4. Острів Сладовий - Wyspa Słodowa (фото автора)

Вода є безсумнівно однією з визначних Вроцлава. Складна гідрографічна система міста утворена річкою Одер та її численними притоками, зокрема Олавою, Бистрицею і Відавою. Вздовж них облаштовують парки, променади та велосипедні доріжки. Острови часто перетворюються на культурні простори. Це все створює унікальний ландшафт із понад 20 островами (рис. 2.4) та мостами, які слугують як прикрасою міста та туристичною привабливістю, так і викликом для його стійкості під час повеней.

Рис. 2.5. Потоп 1997 у Вроцлаві [14]

Найвідоміша повінь в історії відбулась в 1997 році, коли значна частина Вроцлава опинилась під водою (рис 2.5). Ця катастрофа завдала величезних економічних збитків, зруйнувала інфраструктуру та спричинила необхідність побудови сучасної протипаводкової системи.

У вересні 2024 року Вроцлав та інші регіони Польщі зазнали потужної повені, спричиненою тривалими зливами, пов'язаними з циклоном "Борис". З 14 по 21 вересня рясні опади призвели до різкого підвищення рівня води в річці Одра та її притоках. Було запроваджено надзвичайний стан, місцева влада закликала жителів до евакуації в найбільш уражених районів. Особливо постраждали райони Маршовіце, Стабловіце та Злотники, де повінь затопила житлові квартали. Хоча масштаби стихії 2024 року не зрівнялися з катастрофою 1997 року, коли було залито майже 40% Вроцлава, вона стала серйозним випробуванням для міста.

Геологічна основа території Вроцлава – це алювіальні і лесові ґрунти, які мають високу родючість та здатність утримувати вологу. Це важливий чинник, що сприяв зростанню сільського господарства в околицях міста ще з давніх часів. На цих ґрунтах добре ростуть зернові, овочі, а також декоративні рослини.

Ще одна особливість – якість атмосферного повітря. Попри сприятливий клімат, Вроцлав зіштовхується з низкою екологічних проблем. Найбільшою з них є зимове забруднення повітря через використання вугілля для опалення приватних

будинків. Збільшення твердих частинок може бути обумовлено забрудненням, що виникає внаслідок використання палива. Це загроза для здоров'я людей, особливо для дітей та людей похилого віку. Природна циркуляція повітря разом із розгалуженою мережею річок, забезпечують доволі оперативне очищення атмосфери.

Місто активно реалізує екологічні ініціативи, зосереджені на сталому виконанні природних ресурсів. Серед таких програм можна виділити “Wrocław bez smogu”, “Zielony Wrocław”, проекти із вдосконалення систем очищення води, раціонального використання дощової води для поливу. Таким чином, природа для Вроцлава є не лише багатством, а й значною частиною відповідальністю, яку місто бере на себе з усією серйозністю [7, 8, 9, 10, 11].

Висновки до другого розділу:

1. Польща виконує роль важливого культурного та екологічного поєднання між Сходом і Заходом. Завдяки своєму розташуванню, на Одрі та неподалік Судецьких гір, місто характеризується особливим кліматом та природними умовами, що впливають на розвиток і міське планування. Вроцлав відомий мостами, численними островами, що формують привабливий міський ландшафт.

2. Незважаючи на всі труднощі, місто активно реалізує програми з охорони навколишнього середовища для збереження ресурсів і кращого життя мешканців.

РОЗДІЛ 3

КЛАСИФІКАЦІЯ КВІТНИКІВ

Вибір типів квітника залежить від функціонального призначення території та є невід'ємною частиною ландшафтної композиції міського середовища. Створення різних типів квітників є справжнім мистецтвом.

Квітники передають настрій простору, наприклад, коли проходиш повз партер, має чіткі лінії та симетрія, мимоволі починаєш тримати спину рівно, а настрій стає більш серйознішим. З іншої сторони, клумби зі змішаним асортиментом спонукають ходити повільніше, зупиняючись та розглядаючи кожен рослин та насолоджуватись їх ароматом. Це певна мова, де замість слів, використовуються кольори, текстури та форми. Квітники – живі організми, які потребують постійної уваги та догляду. Важливо підбирати рослини не тільки за їх кольорами, але й за вологістю, освітленням та кислотністю ґрунту. Квітник може дуже швидко втратити свою привабливість, якщо не звертати уваги на ці особливі фактори.

Сезонність квітників, також варта неабиякої уваги. Є квітники, що виглядають ідеально лише в одну пору року, а деякі змінюються свій вигляд протягом усього року. Важливо створювати квітники, які будуть жити з весни до самої осені. Лише завдяки правильному поєднанню рослин це можливо зробити, наприклад: літніх (лілії, лаванди, петунії), весняних (нарцисів, крокусів, тюльпанів), осінніх (хризантем та айстр). Коли бачиш, як квітник змінюється кожен місяць - це ніби маленький календар у кольорах.

В наш час питання екології залишаються дуже важливими. Квітники здатні не лише прикрашати територію, але й підтримувати різноманіття видів. Наприклад, в міксбордерах можуть бути рослини, які виробляють нектар та залучити бджіл, джмелів та метеликів. Це дуже важливо, оскільки багато запилювачів зараз зникають через використання пестицидів чи зміни клімату.

Зростає популярність створення клумб з місцевих рослин, які ростуть в даному регіоні. Їх легше вирощувати, адже вони більш стійкі та вимагають менше води, більш пристосовані до місцевого клімату.

3.1. Регулярні типи квітників

Клумби – це те, з чого починається знайомство з декоративним озелененням, один із видів найпоширеніших квітників. Це є обличчям кожного парку, подвір'я та площі, що формується з декоративних рослин, які висаджуються на певній ділянці та можуть мати правильну та неправильну форми.

Клумби регулярного типу мають округлу, квадратну, овальну форми і, як правило, обмежені бордюром або особливим огородженням, створюють відчуття порядку, строгості та чіткості. (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Клумба овальної форми [19]

Клумба має створити естетично привабливий акцент, який буде прикрашати територію перед будівлею, на газон, в парку або сквері. Вони створюють атмосферу затишку та підкреслюють індивідуальність. Клумба зазвичай є компактною і сприймається як окремий декоративний елемент.

Рослинність на клумбі може бути оформлена у вигляді візерунків, орнаментів або кольорових плям, які поєднують різні відтінки та висоти (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Приклад регулярної клумби [20]

Рабатка – це вузька, довга квіткова композиція, що застосовується для оформлення в садово-парковому господарстві. Вона має видовжену прямокутну форму та розташована вздовж стін будівель, огорож, тротуарів та інших ландшафтних елементах (рис. 3.3). Рабатка має виділяти напрямок, надавати ділянці чітку структуру і створювати декоративний акцент

Рис. 3.3. Рабатка вздовж тротуару [21]

За розміщенням поділяються на односторонні та двосторонні (рис. 3.4). Для оформлення рабатов обирають низькорослі квіти, декоративні трави та кущі, що висаджують лінійному порядку.

Рис. 3.4. Приклад двосторонньої рабатки [22]

Квіти підбирають за кольором та формою так, щоб створити контраст або плавний перехід між відтінками. Рослини садять в один або декілька рядів, формуючи смуги, візерунки або навіть прості орнаменти.

Рис. 3.5. Симетрична рабатка [23]

Рабатки гарно виглядають у регулярних стилях планування, адже симетрія та порядок мають велике значення. Їх часто сприймають на відстані або під час руху, тому важливо, щоб кольори та форми рослин були добре помітні і гармонійно поєднувались між собою (рис. 3.5).

Партер – суворо геометричний тип квіткової композиції, що є найбільш презентабельним серед усіх типів квітників (рис. 3.6). Він є головною композицією у парку.

Рис. 3.6. Приклад геометричного партеру [24]

Елементи партеру мають форми круга, овалу, ромба чи арабески, та створюють чіткий та зрозумілий візерунок, помітний здалека або навіть з висоти (рис. 3.7).

Рослини переважно підбирають низькорослі, що буде дозволяти бачити орнамент, що утворюється. Їх висаджуються дуже щільно один до одного для того, щоб підтримувати чіткість ліній та візерунків. Для створення композицій використовуються однорічні рослини з яскравими листям та квітами.

Рис. 3.7. Сучасний партер у вигляді візерунку [25]

Бордюри – це посадка низькорослих рослин у вигляді смуги. Вони створюють чітке обрамлення та виконують візуально-декоративну функцію, підкреслюють контури композиції і надають їй охайного вигляду (рис. 3.8).

Розміщуються бордюри на передньому плані композиції, щоб не затінити інші рослини. Його ширина залежить від масштабу ділянки, яка не має перевищувати 30-50 см. Дуже важливо, щоб рослини були гармонійно підібрані та мали гарний вигляд протягом тривалого періоду.

Рис. 3.8. Бордюри з *Viola tricolor* [26]

Живі бордюри відокремлюють одні рослини від інших. В більш просторих садах - бордюри, можуть бути ширшими і з більш крупних рослин, а у невеликих – компактні.

Арабеска – це декоративний квітник, який має вигляд стилізованого рослинного орнаменту (рис. 3.9). Цей тип квітника, дуже точно побудований. Він складається з витончених ліній, фігур, завитків, що застосовуються в орнаментальному мистецтві та досягається шляхом ретельного підбору висоти та кольорів (рис. 3.10).

Рис. 3.9. Арабеска у вигляді орнаменту [27]

Низькорослі, повільнорослі рослини, добре зберігають форму після стрижки. Їх висаджують щільно у певному порядку. Іноді у композиції додають декоративну крихту та мульчу, а також слугують фоном для візерунку та проміжками між живими елементами. Арабески створюються на плоскій відкритій місцевості. Наприклад, на площах, перед центральними будівлями, у громадських парках, що дає змогу оцінити масштаб та візерунок сповна. Вони часто є частиною регулярного стилю або великих формальних композицій. В сучасному ландшафтному дизайні, рідко можна зустріти арабески, через складність догляду за ними.

Рис. 3.10. Арабеска у вигляді геометричних фігур [28]

3.2. Ландшафтні типи квітників

Міксбордер – це елемент декоративного озеленення, який з’явився в Англії та має широкий та вільний стиль розміщення рослин. В ньому можуть бути одразу несхожі рослини: однорічні, багаторічні, трав’янисті, декоративно-листові та квіткові (рис. 3.11). Цей тип дуже функціональний. Міксбордери застосовують для обрамлення стежок та водойм, а також використовують як клумби або межі між окремими частинами саду.

Рис. 3.11. Міксбордер з красивоквітучих багаторічних рослин [29]

Можуть бути односторонніми та двосторонніми. Односторонні зазвичай розташовані по одній стороні, тому їх висота поступово підвищується від спостерігача до елемента (рис. 3.12). Двосторонні міксбордери – повинні бути видимими, тому їх висота не перевищує 1-1,5 м. та має збільшуватись від країв до самого центру.

Рис. 3.12. Міксбордер з квіткових, чагарникових та декоративно-листяних рослинами [30]

Клумби ландшафтного типу – мають природну, вільну форму та створюються за рахунок використання природних форм нерегулярного ландшафтного дизайну. Вони створюють вигляд живої природи, де рослини розміщуються довільно та гармонійно, з урахуванням кольору, висоти, текстури та сезонності.

Часто в клумбах застосовують принцип ярусності, де вищі рослини висаджують у центрі, а низькі - ближче до країв, щоб клумба виглядала гармонійно (рис. 3.13).

Клумби з однорічними рослинами кожного сезону складається з літніх квітів, а багаторічними – коли рослини залишаються на одному і тому місці декілька років підряд.

Рис. 3.13. Ярусна клумба [31]

Існують килимові клумби, де декоративний вигляд створюється за допомогою щільної посадки низькорослих рослин, що формують своєрідний “килим” з візерунками (рис 3.14).

Клумби потребують уважного догляду. Вони є важливим аспектом озеленення, здатним надати будь-якому простору завершений вигляд і атмосферу, підкреслюючи загальний стиль садово-паркового господарства.

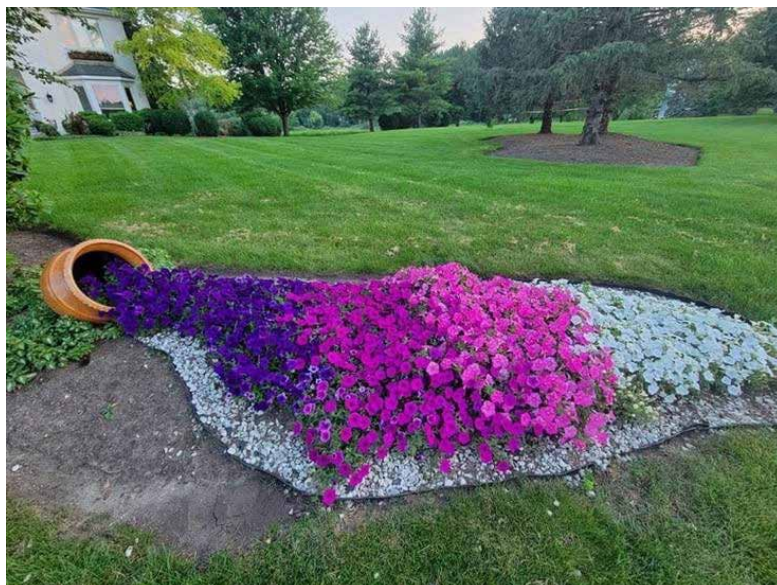

Рис. 3.14. Килим з низькорослих рослинами [32]

Рокарій – декоративна композиція з каменів і рослин, що створює вигляд природного гірського ландшафту. Його називають кам'янистим садом або альпійською гіркою, що поєднує в собі статистичну структуру каменів, із живою, динамічною красою рослин (рис. 3.15).

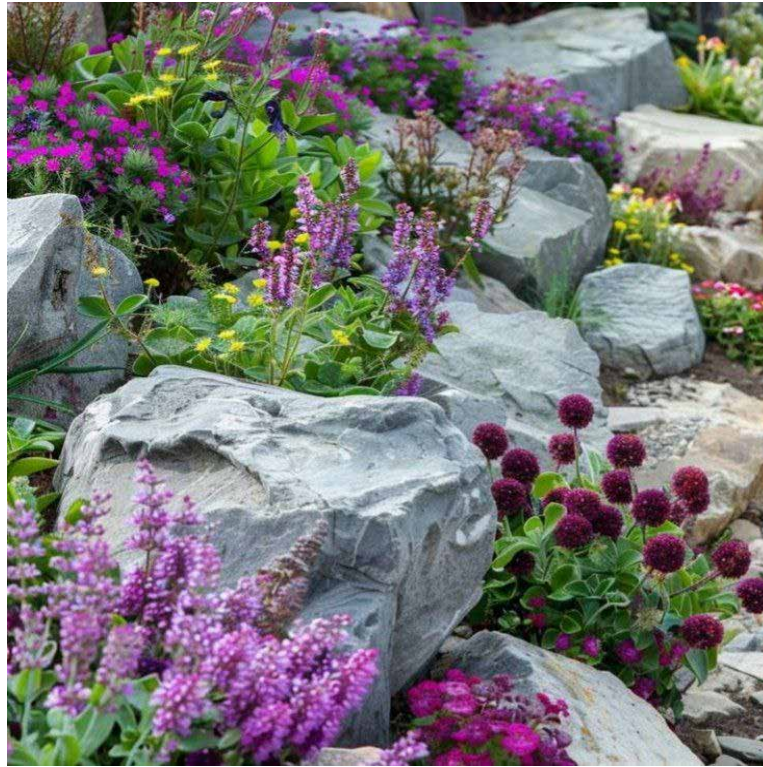

Рис. 3.15. Рокарій з імітацією природного ландшафту [33]

Для облаштування рокарію використовують різноманітне натуральне каміння, а також правильно підібрані рослини. Рослини вибирають з акцентом на види, що не потребують інтенсивного зволоження та витримують сонячне світло. Прикладом таких рослин є: злакові культури, сукуленти, мохи, хвойні дерева. Для того, щоб композиція була довговічною, потрібно підготувати основу, забезпечити якісний дренаж і правильний склад ґрунту. Це допоможе уникнути просідання каміння та сприятиме кращому укоріненню рослин [15,16,17,18]. Такий елемент ландшафтного дизайну не лише прикрашає ділянку, а й додає структури, контрасту та гармонії між живим та неживим світом (рис. 3.16).

Рис. 3.16. Рокарій з яскравими квітами [34]

Висновки до третього розділу:

1. Типи квітників є важливим елементом, що впливають на загальне сприйняття простору та настроїв людей. Вибір конкретного квітника залежить від функціонального призначення ділянки, кліматичних умов, характеристик ґрунту та сезонності.

2. Оформлення квітників вимагає комплексного та творчого підходу з урахуванням багатьох факторів. Поєднання рослин за кольором та формою, за періодом цвітіння – забезпечує декоративність протягом всього року та підвищує якість міського простору.

РОЗДІЛ 4

ТИПИ КВІТНИКІВ У МІСТІ ВРОЦЛАВ, ПОЛЬЩА

Квітники – це набагато більше, ніж просто декоративна складова міського озеленення. Вони є своєрідною мовою, якою місто спілкується зі своїми мешканцями та відвідувачами. Ці живі композиції дозволяють міському простору делікатно піклуватися про людей, демонструвати витончений естетичний смак, формувати атмосферу гармонії та навіть доносити вагомі ідеологічні ідеї чи викликати певні емоційні переживання.

У сучасному підході до урбаністики квітники більше не розглядаються лише як декоративні елементи. Вони стали невід’ємною частиною міської екосистеми, поєднуючи в собі естетичні, екологічні та культурні аспекти і формуючи унікальну ідентичність кожного міста.

Перш ніж приступити до аналізу різновидів квітників у Вроцлаві, варто зосередитися на ключових принципах класифікації, які застосовують у ландшафтному дизайні.

Квітники класифікуються за такими критеріями:

- За формою: регулярні (геометричні), нерегулярні (вільної форми), комбіновані.
- За тривалістю цвітіння: однорічні, багаторічні, змішані.
- За композиційною структурою: бордюри, рабатки, рокарії, моноквітники, міксбордери, тематичні інсталяції.
- За функціональним призначенням: декоративні, меморіальні, екологічні, бар’єрні, інтерактивні (наприклад, із вільним доступом).
- За розташуванням: прибережні, парково-скверні, придорожні, центральні міські, дворикові, розташовані на дахах чи фасадах (вертикальні квітники).

Кожна з цих категорій вирізняється своїми характеристиками та гармонійно інтегрується в загальну концепцію міського озеленення. У Вроцлаві представлені всі ці види квітників, кожен із яких має свою унікальну історію, функціональне значення та художню цінність.

Геометричні квітники центральної частини міста – найдавніший тип квітників, який зберігся ще з періоду ХІХ століття, коли місто інтенсивно модернізувалося за пруськими зразками. Такі квітники зазвичай вирізняються симетричною будовою, де центральний елемент, слугує головним акцентом (рис. 4.1). Навколо нього розташовуються бордюри з низькорослих рослин. Основна роль полягає в репрезентативності, тобто у формуванні привабливості, гармонійної та показової естетики міста (рис. 4.2). Це своєрідна візитівка Вроцлава, яка найперше привертає увагу туристів (табл. 4.1).

Рис. 4.1. Карта Apple Maps   Рис. 4.2. Загальний вигляд клумби (фото автора)

Клумба знаходиться на Aleja Czesława Ślani у Вроцлаві, Польща. Ця невелика алея, розташована в парку імені Юліуша Словацького є популярним місцем для відпочинку серед туристів. Він славиться культурними об'єктами та видатними місцями, такі як Музей архітектури, Національний музей, Панорама Рацлавицька та Музей пошти та телекомунікації.

Типи квітників у м. Вроцлав

Геометричні квітники центральної частини міста	Сезонні мобільні квітники	Тематичні клумби	Квітники вздовж набережних і парках
Клумба: <i>Allium giganteum</i> <i>Allium 'Mount Everest'</i> <i>Salvia nemorosa</i> <i>Petunia × atkinsiana alba</i> <i>Petunia × atkinsiana</i> Міксбордер: <i>Artemisia ludoviciana</i> <i>Stipa tenuissima</i> <i>Lavandula angustifolia</i> <i>Panicum virgatum</i> <i>Salvia nemorosa hybridum.</i> <i>Symphytum officinale</i> <i>Nepeta × faassenii</i>	Вертикальна клумба: <i>Brassica oleracea var. acephala;</i> <i>Chrysanthemum ×morifolium;</i> <i>Chrysanthemum ×morifolium f. Tricolor;</i> <i>Calluna vulgaris.</i> Контейнерна клумба: <i>Viola × wittrockiana</i> <i>Calluna vulgaris 'Pink</i> <i>Hedera helix</i> <i>Miscanthus sinensis</i>	Партер: <i>Begonia semperflorens;</i> Міксбордер: <i>Cerastium biebersteinii;</i> <i>Dianthus gratianopolitanus;</i> <i>Polygonum bistorta;</i> <i>Cerastium tomentosum.</i>	Міксбордер: <i>Rhododendron catawbiense;</i> <i>Rhododendron ponticum;</i> <i>Rhododendron hybridum;</i> <i>Rhododendron Luteum;</i> <i>Nepeta × faassenii;</i> <i>Papaver somniferum;</i> <i>Allium 'Mount Everest'.</i>

Алеї була створена за ініціативою Товариства колекціонерів (Stowarzyszenie Kolekcjonerów we Wrocławiu) й отримала назву на честь Чеслава Слані, який відомий у Польщі своїми роботами у сферах банкотного мистецтва та філателістики. Вона є частиною культурного простору парку є символом культурної й історичної спадщини. На клумбі зростають: *Allium giganteum*, *Allium 'Mount Everest'*, *Salvia nemorosa* (рис. 4.2).

Рис. 4.3. *Allium giganteum* (фото автора)

Рис. 4.4. *Allium 'Mount Everest'* (фото автора)

Рис. 4.5. *Salvia nemorosa* (фото автора)

Наступний геометрична клумба знаходиться в Hala Stulecia, визначній архітектурній споруді Вроцлава, яка стала символом інженерної думки та модерністського дизайну на початку ХХ століття. Збудована у 1911-1913 роках за проектом архітектора Макса Берга та створена для відзначення 100-річчя перемоги над Наполеоном у Битві народів під Лейпцигом 1813 року.

Квітники з'явилися навколо Hala Stulecia ще в 1913 році, коли була проведена Всесілезька виставка. Їх задум був, показати гармонію між архітектурою.

Рис. 4.6. Карта Apple Maps

Рис. 4.7. Геометрична клумба (фото автора)

Головний квітник при вході до Хали Століття – центральна ландшафтна композиція, яка зустрічає відвідувачів, ще до того, як вони переступають поріг. Його роль не лише естетична, а й символічна, адже він є візуальною візитівкою Хали та всієї території (рис. 4.7). На клумбі зростають такі : *Petunia × atkinsiana alba*, *Petunia × atkinsiana rosea*.

Рис. 4.8. *Petunia × atkinsiana alba*
(фото автора)

Рис. 4.9. *Petunia × atkinsiana rosea* (фото автора)

Наступна клумба розташована вздовж вулиці Legnicka у районі Szczepin міста Вроцлав, що є однією з головних транспортних артерій міста.

Рис. 4.10. Карта Apple Maps   Рис. 4.11. Геометрична клумба (фото автора)

Legnicka – історична вулиця, яка була заснована після Другої світової війни. Ця частина міста була інтенсивно забудована у стилі модернізму, а сьогодні є центром ділового району міста з численними банками, офісами та супермаркетами.

Рис. 4.12. *Artemisia ludoviciana*
(фото автора)

Рис. 4.13. *Stipa tenuissima*
(фото автора)

Клумба оформлена у натуралістичному стилі, з використанням декоративних злаків (*Stipa tenuissima*, *Panicum virgatum*) та шавлії (*Salvia nemorosa*), що створюють ефект легкості та динаміки (рис. 4.11). Композиція є ідеальним прикладом стійкого міського озеленення, що потребує інтенсивного догляду, але має велике естетичне та екологічне значення.

Рис. 4.14. *Lavandula angustifolia* (фото автора)

Рис. 4.15. *Panicum virgatum* (фото автора)

Рис. 4.16. *Salvia nemorosa* (фото автора)

Наступна міська клумба розташована на перехресті вулиці Legnicka та Plac Solidarności у самому центрі Вроцлава.

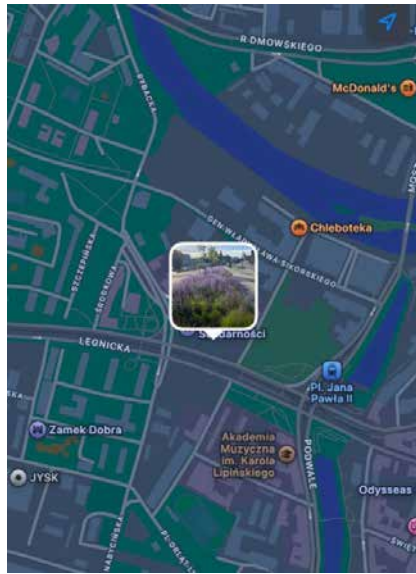

Рис. 4.17. Карта Apple Maps Рис. 4.18. Геометрична клумба (фото автора)

Цей район поєднує старе місто зі східною частиною міста та островами на річці Одрі. Вулиця наповнена багатою архітектурною спадщиною.

Рис. 4.19. *Symphytum officinale*
(фото автора)

Рис. 4.20. *Nepeta* × *faassenii*
(фото автора)

Клумба оформлена у стилі натуралістичного міського озеленення, у якій домінують *Nepeta x faassenii* та декоративні злаки, зокрема *Stipa tenuissima*. Такий підхід до оформлення зелених зон створює атмосферу затишку та спокою (рис. 4.18).

Сезонні мобільні квітники - актуальне рішення, яке активно застосовується в рамках програми “Zielony Wrocław”. Масштабні дерев’яні або металеві конструкції, наповнені рослинами, які змінюються залежно від пори року чи заданої тематики. Їх перевагами є простота у догляді, можливість швидкого демонтажу або переміщення, ефективний спосіб оновлення міського простору мінімальними витратами. Зазвичай такі квітники створюють за кольоровими схемами, як-от “біла весна” із тюльпанів, нарцисів, гіацинтів, “жовте літо” із соняшників та чорнобривців, чи “фіолетова осінь”, де домінують айстри та хризантеми (табл. 4.1).

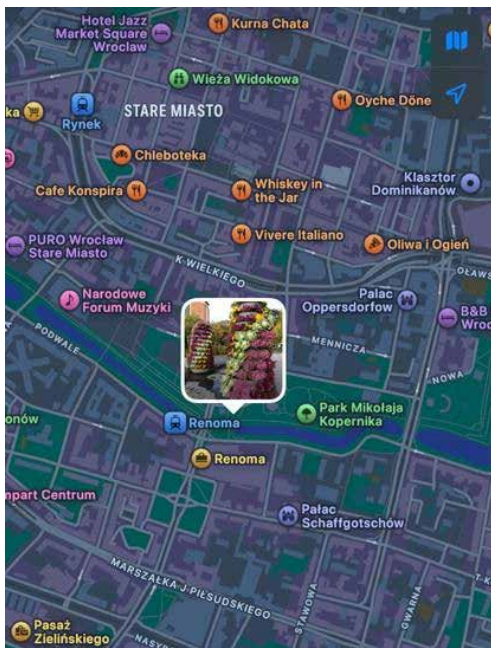

Рис. 4.21. Карта Apple Maps

Рис. 4.22. Загальний вигляд вертикальної клумби (фото автора)

Міксбордер знаходиться на Promenada Staromiejska, Wrocław, протяжністю близько 4 км та утворює зелену кільцеву зону, огортаючи цент міста із заходу, сходу

та півдня. Її маршрут починається від мосту генерала Сікорського, проходить вздовж міської Фоси.

Рис. 4.23. *Brassica oleracea* var. *acephala* (фото автора)

Рис. 4.24. *Chrysanthemum* × *morifolium* (фото автора)

Простір прикрашають численні елементи ландшафтної архітектури. Серед них варто відзначити Бастіон Саквовий, Брану Миколайську, парку Миколая Коперника та Староміський сад.

Сьогодні Променада Староміська є популярним місцем для прогулянок та відпочинку. Він гармонійно поєднує історію міста з сучасними вимогами до зелених зон. Є вдалим прикладом трансформації колишніх оборонних споруд у відкритий міський простір.

Така вертикальна композиція поєднує висоти з яскравим об'ємом та фактурою. Вона створює великий декоративний ефект та економить місце, що робить її особливою. (рис. 4.22). На клумбі зростають: *Brassica oleracea* var. *acephala*, *Chrysanthemum* × *morifolium*, *Chrysanthemum* × *morifolium* f. *Tricolor*, *Calluna vulgaris*

Рис. 4.25. *Chrysanthemum* × *morifolium*
f. Tricolor (фото автора)

Рис. 4.26. *Calluna vulgaris*
(фото автора)

Ще одним приклад сезонного квітника, що легко вписується у просторову організацію парків, площ та скверів. Композиція виконана із трьох типів рослин, що гарно поєднуються за формою, кольором та текстурою.

Рис. 4.27. Карта Apple Maps

Рис. 4.28. Сезонна клумба (фото автора)

Контейнерна композиція розташована на узбіччі тротуару в межах міського простору, такий тип озеленення є мобільним і виконує не лише декоративну функцію, а й декоративно-розмежувальну (рис. 4.28.).

Рис. 4.29. *Calluna vulgaris* 'Pink' (фото автора)

Рис. 4.30. *Hedera helix* (фото автора)

Рис. 4.31. *Miscanthus sinensis* (фото автора)

На клумбі зростають: *Calluna vulgaris* 'Pink', *Hedera helix*, *Miscanthus sinensis*. Завдяки насиченим кольорам, декоративну текстуру, спадаючі елементи, що дають довготривалий декоративний ефект.

Рис. 4.32. Карта Apple Maps

Рис. 4.33. Мобільна клумба (фото автора)

Наступна невелика мобільна квіткова композиція розташована у головному ботанічному саду Ogród Botaniczny поблизу вулиці Henryka Sienkiewicza у центральній частині Вроцлава, біля Острова Тумського найстарішої частини міста. Ця зона відома великою кількістю храмів та соборів, які утворюють духовний та культурний осередок міста

Квітник знаходиться у дерев'яному вазоні оточеного пішохідними доріжками. Такий тип декоративного оформлення активно використовується у місцях з культурною спадщиною, де недопустиме втручання в ґрунт. У композиції використовується *Viola × wittrockiana* (рис. 4.33).

Тематичні клумби - створюють особливий вид декоративного озеленення, покликаний увічнити визначні події, видатних особистостей або значущі ідеї. Клумби, прикрашені біля пам'ятників значущим фігурам історії, таким як Юзеф Пілсудський чи Тадеуш Костюшко. Такі квіткові композиції виконуються у символічній формі, до прикладу, у вигляді хреста, серця чи геометричних абстракцій. Для їх дизайну зазвичай обирають елегантні та стримані кольори, серед яких переважають бордові, білі та зелені відтінки. Основна мета цих ансамблів полягає не лише у вшануванні пам'яті, але й у створенні глибинного емоційного зв'язку з суспільством (табл. 4.1.).

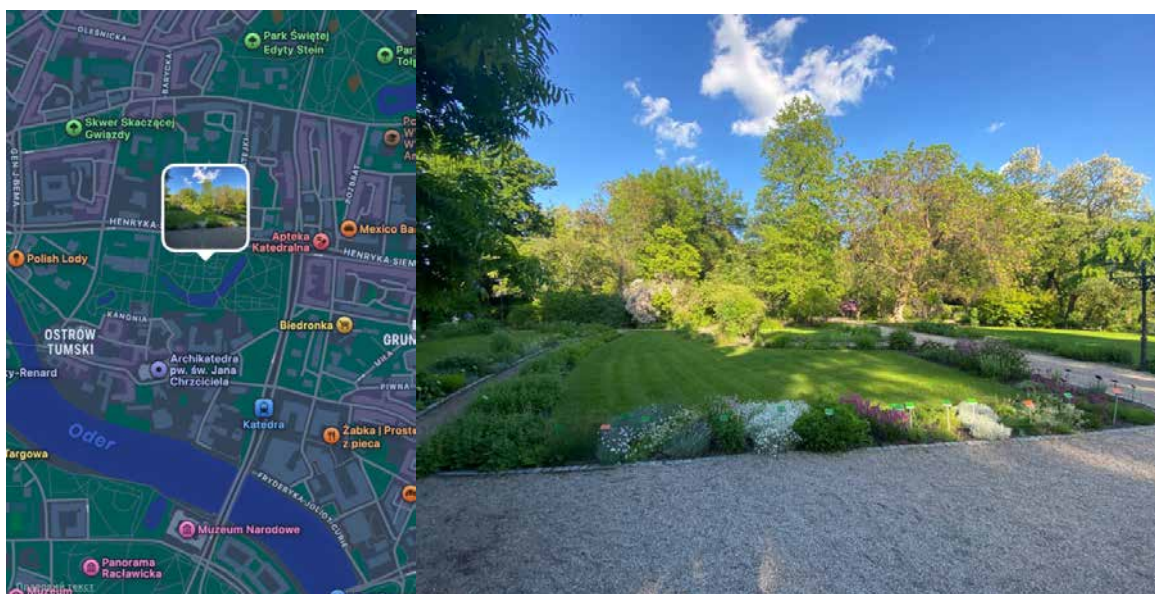

Рис 4.34. карта Apple Maps Рис. 4.35. Загальний вигляд міксбордер (фото автора)

Міксбордер знаходиться у міському ботанічному саду Вроцлавського університету, розташований в історичному районі Остів Туманський (рис. 4.35). Він є одним із найвизначніших природних і культурних пам'яток міста.

Рис. 4.36. *Cerastium biebersteinii*
(фото автора)

Рис. 4.37. *Dianthus gratianopolitanus*
(фото автора)

Ботанічний сад заснований у 1811 році та є другим найстарішим у Польщі. Площа саду 7,4 гектари та понад 11 500 видів і сортів рослин. За свою довгу історію, ботанічний сад зазнав руйнувань під час Другої світової та Наполеонівських воєн, але, незважаючи на це, його відновили та зберегли завдяки спільним зусиллям громади та науковців. На клумбі зростають: *Cerastium biebersteinii*, *Dianthus gratianopolitanus*, *Polygonum bistorta*, *Cerastium tomentosum*.

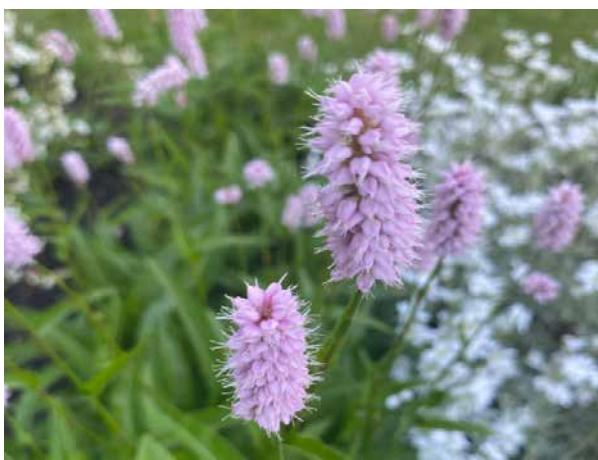

Рис. 4.38. *Polygonum bistorta* (фото автора)

Рис. 4.39. *Cerastium tomentosum* (фото автора)

Наступний партер знаходиться у парку Park Zachodni, що є одним з найбільших міських просторів у Вроцлаві. Парк займає 74 гектари, значну роль території якого, займають старі насадження. Він має переважно рівнинний рельєф, але є ділянки, з легкими перепадами висот, що додають природного росту.

Рис 4.40. Карта Apple Maps

Рис. 4.41. Загальний вигляд партеру (фото автора)

Park Zachodni виник на основі природного лісового масиву, який було поступово окультурено та облаштовано для потреб відпочинку.

Рис. 4.42. *Begonia semperflorens*
(фото автора)

Рис. 4.43. *Begonia semperflorens*
(фото автора)

З часом територію парку розчистили від надлишкової дикої рослинності, сформували алеї для прогулянок, стежки та облаштували відкриті галявини. Завдяки збереженню частини деревостанів та парк зберіг природних характер.

Ця композиція підкреслює тематику спорту та дозвілля. Композиція добре проглядається з різних ракурсів і виконує репрезентативну функцію підкреслюючи важливість об'єкта в центрі (рис. 4.41). В цьому партері є такі різновиди рослин: *Begonia semperflorens*.

Квітники вздовж набережних і парках відіграють важливу роль у формуванні привабливого простору, створюючи атмосферу затишку та відпочинку. Такі квітники мають витягнуту лінійну форму й розміщуються вздовж пішохідних алей, доріжок і берегових ліній. Їх планування часто враховує рух пішоходів, навколишній пейзаж та відкриті простори. У квітниках вздовж набережних, дуже стійкі рослини до змін погодних умов (табл. 4.1).

У парках квітники можуть мати різноманітну форму – від класичних рабаток, міксбордерів до асиметричних композицій. Особливу увагу приділяють підбору кольорів, щоб забезпечити гармонію.

Рис 4.44. Карта Apple Maps Рис. 4.45. Загальний вигляд міксбордеру (фото автора)

Ще один надзвичайно гарний міксбордер знаходиться у міському ботанічному саду у Вроцлаві. Його розташування створює спокійну природну

атмосферу, а асиметричне розміщення квітучих кущів – доповнює природний рельєф ділянки (рис. 4.45).

Рис. 4.46. *Rhododendron catawbiense*
(фото автора)

Рис. 4.47. *Rhododendron ponticum*
(фото автора)

В цьому міксбордері є такі різновиди рослин: *Rhododendron catawbiense*, *Rhododendron ponticum*, *Rhododendron hybridum*, *Rhododendron luteum*.

Рис. 4.48. *Rhododendron hybridum*
(фото автора)

Рис. 4.49. *Rhododendron luteum*
(фото автора)

Ця міксбордерна клумба розташована біля Mosty Młyńskie на вулиці Вепа. Поблизу знаходиться відомий заклад Polish Lody, а сама зона стала популярним пішохідним маршрутом серед туристів і мешканців.

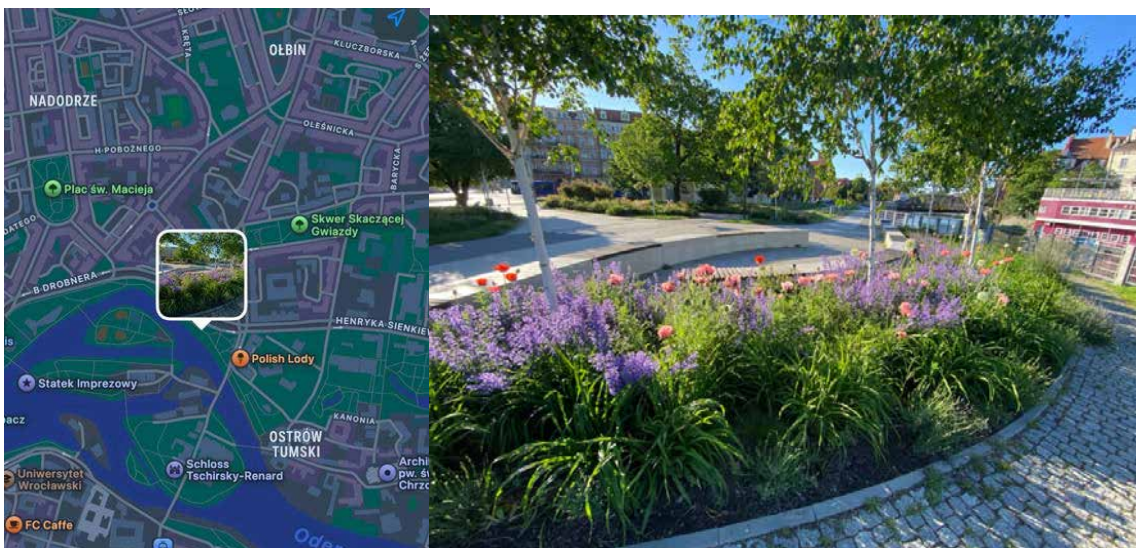

Рис. 4.50. Карта Apple Maps Рис. 4.51. Загальний вигляд міксбордеру
(фото автора)

Ця клумба оформлена у натуралістичному виді, що включає в собі велике різноманіття багаторічних рослин. Композиція створює м'який перехід між середовищем напруженого міста та зеленими зонами прибережного простору (рис. 4.51.). В цьому міксбордері є такі різновиди рослин: *Nepeta × faassenii*, *Papaver orientale*, *Allium 'Mount Everest'* [35].

Рис. 4.52. *Nepeta × faassenii* (фото автора)

Рис. 4.53. *Papaver orientale* (фото автора)

Рис. 4.54. *Allium 'Mount Everest'* (фото автора)

Таблиця 4.2

Асортимент трав'янистих рослин у регулярних та ландшафтних типах квітичників у м.Вроцлав

№ п/ п	Родина	Рід	Вид, сорт, гібрид	Ogród Botani czny	Al.S łow acki ego	Pl.S olid arno ści	Ul.L egic ka	Pl.B ema
1	<i>Amaryllidaceae</i>	<i>Allium</i>	<i>Allium giganteum</i>	+	+	-	-	-
			<i>Allium 'Mount Everest'</i>	-	+	-	-	+
2	<i>Lamiaceae</i>	<i>Salvia</i>	<i>Salvia nemorosa</i>	-	+	-	-	-
		<i>Nepeta</i>	<i>Nepeta × faassenii</i>	-	-	+	-	+
		<i>Lavandula</i>	<i>Lavandula angustifolia</i>	-	-	-	+	-
3	<i>Caryophyllaceae</i>	<i>Cerastium</i>	<i>Cerastium biebersteinii</i>	+	-	-	-	-
			<i>Cerastium tomentosum</i>	+	-	-	-	-
		<i>Dianthus</i>	<i>Dianthus gratianopolitanus</i>	+	-	-	-	-
4	<i>Polygonaceae</i>	<i>Persicaria</i>	<i>Polygonum bistorta</i>	+	-	-	-	-
5	<i>Asteraceae</i>	<i>Chrysanthemum</i>	<i>Chrysanthemum × morifolium</i>	-	-	-	-	-
			<i>Chrysanthemum × morifolium f. Tricolor</i>	-	-	-	-	-
		<i>Artemisia</i>	<i>Artemisia ludoviciana</i>	-	-	-	+	-
6	<i>Brassicaceae</i>	<i>Brassica</i>	<i>Brassica oleracea var. acephala</i>	-	-	-	-	-
7	<i>Ericaceae</i>	<i>Calluna</i>	<i>Calluna vulgaris</i>	-	-	-	-	-
8	<i>Begoniaceae</i>	<i>Begonia</i>	<i>Begonia semperflorens</i>	-	-	-	+	-
9	<i>Ericaceae</i>	<i>Rhododendron</i>	<i>Rhododendron catawbiense</i>	+	-	-	-	-
			<i>Rhododendron ponticum</i>	+	-	-	-	-
			<i>Rhododendron hybridum</i>	+	-	-	-	-
			<i>Rhododendron luteum</i>	+	-	-	-	-
10	<i>Boraginaceae</i>	<i>Symphytum</i>	<i>Symphytum officinale</i>	-	-	+	-	-
11	<i>Poaceae</i>	<i>Panicum</i>	<i>Panicum virgatum</i>	-	-	-	+	-
		<i>Stipa</i>	<i>Stipa tenuissima</i>	-	-	-	+	-
12	<i>Papaveraceae</i>	<i>Papaver</i>	<i>Papaver somniferum</i>	-	-	-	-	+

Висновок до четвертого розділу:

1. У місті Вроцлав виявлено різні типи квітників: геометричні (клумби з двома гібридами, двома видами та одним сортом, міксбордери з шести видами та одним видом), сезонні (вертикальна клумба з одним сортом, двома гібридами та одним видом та контейнерна клумба з одним гібридом, двома видами і одним сортом), тематичні клумби (партер з одним видом рослин та міксбордери з чотирма видами), а також квітники вздовж набережних і парків (міксбордери з одним гібридом, п'ятьма видами та одним сортом). Така різноманітність свідчить про продуманий підхід до ландшафтного озеленення міста Вроцлав.

2. На основі проведених досліджень у насадженнях м. Вроцлав виявлено одинадцять квітників. У семи регулярних та чотирьох ландшафтних квітниках зростають три гібриди, чотирнадцять видів, два сорти трав'янистих рослин та чотири види деревних рослин, що належать до сімнадцяти родів та одинадцяти родин.

ВИСНОВКИ

1. Місто Вроцлав є одним із найкращих прикладів у Європі, де гармонійно поєднано історичну спадщину, природні умови та інноваційні підходи до організації квітників у міському просторі. Формування квітників у Вроцлаві має довгу історію, від монастирських садів до модерністських композицій ХХ століття. З часами місто стало прикладом, де озеленення є важливою частиною культурної ідентичності.

2. Природні умови регіону дослідження, зокрема помірно-континентальний клімат із океанічними впливами, родючі алювіальні ґрунти та розгалужена система річок, створюють оптимальні можливості для розвитку квітникарства. Це дозволяє використовувати широкий спектр рослин. Крім того, у Вроцлаві квітники можуть бути інтегровані у різні міські простори.

3. Кожен тип квітника відзначається унікальними особливостями в композиційній структурі, способах догляду та впливу на естетику оточуючого середовища. Розуміння цієї класифікації дозволяє не лише підвищити декоративну привабливість зелених зон, але й забезпечити їх гармонійне поєднання з архітектурним стилем і природними пейзажами.

4. У місті Вроцлав виявлено одинадцять квітників: геометричні квітники центральної частини міста, сезонні мобільні квітники, тематичні клумби, квітники вздовж набережних і парках. Типи міських квітників свідчать про активне використання містом, як традиційних методів озеленення, так і новаторських рішень. В центрі міста, квітники мають історично-декоративний характер, а в парках і житлових районах, переважають пейзажні композиції, що сприяють збереженню біорізноманіття та очищенню повітря й води. Така різноманітність свідчить про продуманий підхід до ландшафтного озеленення міста Вроцлав.

5. Встановлено, що у семи регулярних та чотирьох ландшафтних квітниках зростають три гібриди, чотирнадцять видів, два сорти трав'янистих рослин та чотири види деревних рослин, що належать до сімнадцяти родів та одинадцяти родин. Досвід міста слугує прикладом для інших урбаністичних міст, які прагнуть поєднати екологічну відповідальність з високим рівнем ландшафтного дизайну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чаплінський М. Історія Вроцлава. Вроцлав: Видавництво Дольнославське, 2002 р., 846 с.
2. Януш Л. Добеш. Архітектура та містобудування Вроцлава в ХХ ст. Вроцлав: Видавництво Вроцлавського технологічного університету, 1997 р., 163 с.
3. Міська рада зелених насаджень у Вроцлаві, м. Вроцлав. URL: <https://zsm.wroc.pl> (Дата звернення: 30.03.2025 р.)
4. Міський проєкт, Зелений Вроцлав. Вроцлав. URL: <https://wroclaw.pl/rozmawia/zielony-wroclaw> (Дата звернення: 03.04.2025)
5. Agnieszka Gałuszka. Міське озеленення у політиці розвитку міст. Варшава: Варшавський університет, 2016 р.
6. Тека Ком. Флористичні рослинні елементи ХІХ століття: Польські ландшафтні сади, у світлі садової літератури URL: <https://surl.li/gdqj kf> (Дата звернення: 23.05.2025 р.)
7. М. Собчик (ред.). Вроцлав: Історико-краєзнавчий путівник. Вроцлав: Видавництво Дольношльонське, 2014 р., 312 с.
8. Ришард Заремба. Клімат Польщі: нарис загальної та регіональної кліматології. Варшава: Видавництво Наукове PWN, 2006 р., 375 с.
9. Януш Кондрацький. Регіональна географія Польщі. Варшава: Видавництво Наукове PWN, 2012 р., 460 с.
10. Географія Вроцлава: веб-сайт. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wroclaw#Geography> (Дата звернення: 6.05.2025 р.)
11. Клімат Вроцлава (англ.): веб-сайт. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wroclaw#Climate> (Дата звернення: 6.05.2025 р.)

- 12.Карта Польщі з воєводствами. URL: https://ic.pics.livejournal.com/creme_rouge/39043256/19039/19039_300.jpg
(Дата звернення: 12.03.2025 р.)
- 13.Розташування Нижньосілезького воєводства на території Польщі. URL: <https://surli.cc/fhfwzt> (Дата звернення: 12.02.2025 р.)
- 14.Потоп 1997 у Вроцлаві. URL: <https://surl.li/hcrjmk> (Дата звернення: 12.03.2025 р.)
- 15.Ландшафтний дизайн квітників: 12 основних видів: веб-сайт. URL: https://zaxid.net/landshaftniy_dizayn_kvitnikiv_12_osnovnih_vidiv_n1571045
(Дата звернення: 23.04.2025 р.)
- 16.Агрошкола: Міксбордер – яскравий елемент дизайну саду: веб-сайт. URL: <https://agroschool.com.ua/miksborder-yaskravij-element-dizajnu-sadu/> (Дата звернення: 21.03.2025 р.)
- 17.Відкрий для себе Ботанічний сад Вроцлава: путівник по різноманітній флорі та мальовничих ландшафтах: веб-сайт. URL: <https://surl.li/mgnjox> (Дата звернення: 23.04.2025 р.)
- 18.Агнешка Сікора. Квіткові переваги в Ботанічному саду Вроцлава: веб-сайт. URL: <https://surl.li/amytep> (Дата звернення: 23.04.2025 р.)
- 19.Клумба овальної форми: веб-сайт. URL: <https://surl.li/sraozn> (Дата звернення: 23.04.2025 р.)
- 20.Приклад регулярної клумби: веб-сайт. URL: <https://pin.it/1nPlzBdmF> (Дата звернення: 23.04.2025 р.)
- 21.Рабатка вздовж тротуару: веб-сайт. URL: <https://pin.it/YrMcpgzBx> (Дата звернення: 15.05.2025)
- 22.Приклад двосторонньої рабатки: веб-сайт. URL: <https://pin.it/caCctSgOS> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
- 23.Симетрична рабатка: веб-сайт. URL: <https://pin.it/1yRRTlhmI> (Дата звернення: 12.05.2025 р.)

24. Приклад геометричного партеру: веб-сайт. URL: <https://salol.li/c52E884> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
25. Сучасний партер у вишляді візерунку: веб-сайт. URL: <https://salol.li/B8AdEb8> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
26. Бордюр з *Viola tricolor*: веб-сайт. URL: <https://salol.li/A6c25C0> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
27. Арабеска у вигляді орнаменту: веб-сайт. URL: <https://pin.it/2ETWKqzq4> (Дата звернення: 12.05.2025 р.)
28. Арабеска у вигляді геометричних фігур: веб-сайт URL: <https://salol.li/3B19e75> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
29. Міксбордер з красивоквітучих багаторічних чагарників: веб-сайт. URL: <https://salol.li/093A1A2> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
30. Міксобрер з квіткових, чагарникових та декоративно-листяних рослинами: веб-сайт. URL: <https://salol.li/67B393E> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
31. Ярусна клумба: веб-сайт. URL: <https://pin.it/17ixG2Hoz> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
32. Килим з низькорослих рослинами. URL: <https://pin.it/IE3LOMxUk> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
33. Рокарій з імітацією природного ландшафту: веб-сайт. URL: <https://pin.it/71M5NdWvN> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
34. Рокарій з яскравими квітами: веб-сайт. URL: <https://pin.it/zPKgC7FjN> (Дата звернення: 15.05.2025 р.)
35. Агнешка Сікора. Квіткові уподобання Ботанічного саду Вроцлава: веб-сайт. URL: <https://surl.li/kyezzi> (Дата звернення: 23.05.2025 р.)